

ב"ה. ר"פ משחת ש"פ בה"כ, מבה"ח סיון, ה'תשכ"ג. הנחה פרטית בלתי מוגה

א. התחלת הפרשה הוא בהר סיני וכו' כי תבואו אל הארץ, שענין הר סיני הוא דשם ניתנה התורה והעלי' מה"ס הוא הענין דכי תבואו אל הארץ ואלמלא זכו (דהיינו דאם לא היו חוטאים) היו נכנסים תיכף אחר מ"ת לא"י (אבל מפני הסיבות היו כמה מסעות באמצע), והוא מפני דא"י היא דרגא גדולה, והגם דבהר סיני היו ישראל בדרגא נעלית ביותר, דהרי אפי' קודם מ"ת ה' "ויחן שם ישראל" - ל' יחיד - שהי' ענין האחדות, וכ"ש כשקבלו תורה אחת מה' אחד וישראל אז כמו שהיו בגופים היו לפנים ממלאכי השרת ואז הי' תכלית השלימות דסומין התחילו לראות, וחרשים התחילו לשמוע, ואכלו מן שאין בו פסולת, ושתו מים מבארה של מרים עד שאפי' הלבושים לא רק ש"שמלתך לא בלתה", שלא הי' בהם כליון אלא היו גדלים עמהם, הגם שבכלל הנה לבוש הוא נפרד מהאדם, מ"מ ענינם של ישראל נמשך גם בהלבושים, ועכ"ז העבודה צריכה להיות באופן של "יילכו מחיל אל חיל" ולכן העלי' מזה היא - "כי תבואו אל הארץ".

ומעלת א"י היא לא מצד הארץ, (ז.א. חיבור הנשמה בגוף), דבסיני הי' ג"כ המעלה של הגוף, ועוד יותר, דהרי ה"ובנו בחרת" של הגוף הי' ג"כ בה"ס, אלא מעלת א"י היא השייכות לעולם, דכשם שיש מעלה לנשמה בגוף על נשמה בלא גוף, עד"ז יש מעלה בגוף עצמו כששייך ל"עולם" על הגוף כפי שהוא מצ"ע, וזה הי' הענין של א"י (שעשו מארץ כנען - א"י), וזוהי העלי' מהר סיני לא"י.

מ"מ אע"פ שיש מעלה בזה שיש לו שייכות אל העולם מ"מ ע"ז יש נתינת מקום לירידה, דהרי העולם הוא חושך כפול ומכופל והסדר הוא שצ"ל הענין דבחירה, ועל זה נאמר "ובחרת" אז דו זאלסט אויסקלייבן, דבלא בחירה הוא "נהמא דכיסופא", ולכן יש ענין הבחירה דכשם שאפשר לבחור בחיים ובטוב כן אפשר לבחור במות וברע, ואם בוחר בחיים ובטוב אז יש לו העלי' דא"י, אבל מ"מ יש לו נתינת מקום לירידה וכל הדרכים בחזקת סכנה.

וע"ז ממשיך בפ' בהר דאפ"ל "ונמכר לעקר משפחת גר" ובזה יש סדר, מתחילה מוכר ונכסו ואח"כ מוכר את ביתו ועד שמוכר עצמו וכו' עד "ונמכר לעקר משפחת גר". - וע"ז יש ב' פירושים (קידושין כ, א), א) פירש"י שעכו"ז נק' עקר מפני שהיא עקרו של משפחת גר, ב) פי' התוס' דעכו"ז נקראת "עקר" משום שסופה ליעקר מן העולם, (שזהו פירוש אמיתי), - וכל הירידה הזאת אפ"ל משום דהולכים לא"י ויש לו שייכות לעולם והגם שסוף כל סוף יהי' בו עלי' דא"י מ"מ עתה הוא במדריגת ירידה.

ואיך בא לירידה גדולה כזו, זהו ע"ד מ"ש בתניא דאיך בא לתאוות איסור הוא ע"י תאוות היתר ואיך בא לתאוות היתר הוא ע"י דבשעת שרוצה מה שמוכר. (אפי' ע"פ תורה) אינו עושה משום שעל פי תורה) צ"ל כן, אלא עושה להנאתו, וע"ז יורד לתאוות היתר, ואח"כ תאוות איסור וכו' עד ע"ז.

ואח"כ ממשיך בהפרשה דירידה זו אינה מוחלטת ואין אומרים שצריך לזרוק אחריו אבן, (כפי' רש"י דלא תהי' לו גאולה) אלא, צריכים לגאלו ועל זה מוזכר בפסוק ג"פ זגאלנו שמזה לומדים שכל הגאולות צ"ל באותו הסדר ע"כ דרשת רז"ל, ויש בזה סדר מי יגאלנו, אחיו דודו ובן דוד עד "והשיגה ידו ונגאל" ההגמ' לומדת מהסדר הזה דכל הקרוב קודם לגאולה.

ולכא' אי"מ דלפי"ז מדוע השיגה ידו לבסוף, דבר זה הי' צ"ל מתחילה דהא אדם קרוב אצל עצמו, וכן הדין וכן הרמב"ם בהלכות עבדים (פ"ב הל' ז') מביא קודם שצריך לגאול את עצמו ואם לא השיגה ידו קרוביו פודים, ולפי"ז מדוע בהפסוק מונה לבסוף, וגם אי"מ מדוע אין מונה בהפסוק אביו דהרי כל קירבה של האחין בא מצד האב וא"כ הרי האב קודם לאחיו, וכן הוא הדין דאב קודם לאחין וא"כ מדוע אין מונה בהפסוק, והגם דאין לומדים מתושב"כ בלא תושבע"פ וכמ"ש בתניא (אגה"ק סכ"ט), דאל תטוש תורת אמך זה תושבע"פ דע"ז מתגלה רצה"ע, מ"מ צריך ביאור מדוע בתושב"כ אין מונה גאולת עצמו קודם הכל, וג"כ מדוע אין מונה אביו כלל.

עד"ז ג"כ בפ' נחלות (פ' פנחס) דכתיב "אם אין לו בן והעברתם נחלתו לבתו",

ואם אין לו בת - לאחיו וכו' ושם ג"כ אין מונה אביו כלל, ומבואר בגמ' על זה דה"מ כשאין אביו בחיים, משא"כ כשאביו בחיים אז אם אין יוצאי חלציו של הבן האב קודם לירש, וכן הוא גם בנוגע לדינא דהאב קודם לאחין בנחלה, ומדוע אין מונה בהפסוק.

אלא מוכרחים לומר: דכמו שהגמ' אומרת דכל זמן שהאב בחיים אין רגיל שימות הבן עד"ז גם כאן אין שיך שיהי' בו ענין של ע"ז, דהיינו - כמו שהוא בהלכה למעשה, בעולם העשי' ד"הרשעים גוברים בו" (כמבואר בע"ח ובתניא), אפשר להיות שאע"פ שהאב קיים יהי' מציאות של נמכר ל"עקר" משפחת גר, אבל מ"מ בדרגת תושב"כ א"ל ורק בעולם שצ"ל ענין הכחירה שם אפ"ל אבל בתושב"כ שזה בדרגת אצילות שם אפ"ל ענין מיתה וענין ע"ז בשעה שאביו קיים, דבאצילות "לא יגורך רע".

והביאור בזה הוא: דבכחות הנפש הוה אב - חכמה, ואם - בינה חכמה למע' משכל - שהוא בינה - דמצד בינה הגם שאפ"ל שיהי' בשלימות מ"מ אפ"ל ירידה דבשכל אפ"ל כמה קוים, (דמצד ההתרחבות דבינה יכול להגיע גאר ווייט), אבל בשעה שמאיר חכמה שבנפש - כדאיתא בתניא - בטל כל הקליפות, "כהמס דונג מפני אש", אבל כשהחכמה שבנפש ישן ומכוסה בלבוש שק דקליפה הרי אז אפ"ל רע וירידה, אבל כשהחכמה מאיר אפ"ל ענין המיתה - דנפל מדרגי' איקרי מת - וגם אפ"ל ענין ע"ז, ורק כשהחכמה ישן (ששינה א' מס' במיתה) - דהיינו דכשאביו מת אז אפ"ל ירידה זו. והגם שאמרי' שהחכמה בשינה ה"ז רק בכללות תרי"ג מצות, אבל בנוגע לע"ז הרי אמרי' דאז נתעורר החכמה שבנפש, לכן הפי' דלא נמכר לע"ז ממש רק להיות משמש לע"ז, ואפי' זה אפ"ל רק כשהחכמה בשינה.

מ"מ, אין ישראל נעזב, ולכן צריכים לגואלו דהיינו שיצא מנפילתו, וזה ע"י ההתעוררות מלמעלה וע"י הבת קול שיוצא בכ"י. ובזה יש עצה של הקרוב קרוב קודם, והכונה הוא שלא יהי' כ"ז רק אתערותא דלעילא, אלא שאח"כ יהי' ג"כ בפנימיות אתעדל"ת, ע"ד בגשמיות כשעוזרים לענין אין מספיק: שעוזרים לו באופן שיהי' צריך כל הזמן להעזר, ויהי' סמוך על שלחן אחרים, אלא שאח"כ יעשה בעצמו.

וכן כאן דא"א להתחיל מעצמו, דהא "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" אלא אחר כל הסדר של "הקרוב קרוב קודם", דהיינו, אחר כל העזר וסיוע מלמעלה אז "והשיגה ידו ונגאל" שהתשובה תהי' בפנימיות עד שיעשה בעצמו, ולכן נקט ה"והשיגה" לבסוף, שזה בא אחר כל העזר וסיוע מלמעלה.

וכמו בכל הענינים בתורה שהם לא רק ציווי, אלא ג"כ הבטחה, עד"ז גם כאן שמבטיח שיעזרו לו מלמעלה, ויגאל וילך לא"י, דקודם הוא בדרגא של ה"ס ואחר ה"כ תבואו אל הארץ" דהגם שמצד העולם אפ"ל ירידה, ועד לעקר משפחת גר שנק' עקר מפנים סוכ"ס ייעקר מן העולם, אבל אעפ"כ אחר כן נגאל, ועד באופן שנעשה בן חורין, ועד לחירות מענינים המבלבלים ללימוד התורה - א"ת חרות אלא חירות - ועד לחירות מלצה"ר וחירות כפשוטו.

ב. כתיב אם בחוקותי תלכו וכו' ומבאר אדמוה"ז בלקו"ת דבחוקותי מלשון חקיקה והחילוק בין כתיבה וחקיקה הוא: דכתיבה הוא דיו על הקלף, דהיינו שהוא דבר נוסף, משא"כ חקיקה הוא ענין אחד, וזה הפי' כאן דלימוד התורה צ"ל באופן של חקיקה שהלומד יהי' דבר אחד עם התורה.

דובר בהתוועדות אחרת דההכרח של אדמוה"ז שבלקו"ת הפי' חקיקה ולא חוקים הוא, משום: דאי הפי' חוקים, הא יש עוד מצות - עדות ומשפטים, ובפרט דחלק החוקים הוא מעט מכללות המצות, דיש כמה גרסאות כמה מצוות הם חוקים, ולפי כל הדעות הוה פחות מעשרה, דעשור הוה מנין שלם, וא"כ הוה חוקים חלק מועט.

ואם הפי' בחוקותי - חוקים הי' צ"ל מצות סתם או רוב מצות ולמה נקט חוקים? אלא מוכרחים לומר, דאין הפי' חוקים אלא מלשון חקיקה, ובאמת ליה"ק, דאדמוה"ז